

Teatre, un gegant de palla

No cal recular massa en el temps per constatar que el Teatre es troba immers en un procés especialment estrambòtic, ple de contradiccions, com un vaixell-fantasma deixat a la deriva capriciosa de l'atzar (?). Sempre havia sentit a dir amb orgull que la vitalitat del teatre «amateur», abans de la Guerra Civil, era equiparable a la de la URSS. Ara, però, malgrat les més de cinc-centes agrupacions d'aficionats i el centenar variable de companyies professionals que existeixen a Catalunya, la realitat és ben diferent. El teatre català pateix una estranya disfunció que no para de generar anomalies de tot ordre.

D'entrada, el teatre català mai no havia estat tan protegit per l'Administració com ara, ni mai no hi havia hagut una crisi tan alarmant d'espectadors. La gent no va al teatre, això és evident. Només cal consultar l'índex d'assistència a les sales de Barcelona per comprovar que tot i els èxits esclatants de Mar i Cel, de Dancing i dels productes Flotats, la massa global d'espectadors de teatre a Catalunya no supera ni el 3% de la població real. Si tenim en compte els 2.000 milions de pessetes que la Generalitat destina al teatre, els més de 7.000 milions de pessetes que costarà el nou pla de teatres de Catalunya i les aportacions que fan diputacions i ajuntaments, haurem de concloure inevitablement que el teatre és un luxe —necessari?

Per què...? Anem a pams.

Quines són les causes possibles d'aquesta desserció en massa del públic de teatre? El

franquisme i la persecució sistemàtica de la llengua i la cultura catalanes en constitueixen potser la raó més profunda. Però també n'hi ha d'altres. La vena experimental del teatre independent provocà infinitat de desserccions, l'esberlament de la tradició, el canvi d'hàbits socials, el teatre mortal «que és com Peter Brook anomena el mal teatre», la irrupció dels mitjans de comunicació de masses. Aquests elements constitueixen el substrat de la crisi, però n'hi ha uns quants, més immediats, que són els responsables directes del tomb definitiu que ha pres el teatre d'avui. D'una banda, una mal entesa professionalitat per part del conjunt de la nòmina teatral. Actors, directors i tècnics, alguns sortit de les files del teatre independent, d'altres de les successives generacions de titulats de l'Institut del Teatre de Barcelona, s'han arribat a creure que aquest país havia assolit el grau de normalitat necessària com per baixar la guàrdia i abandonar-se a un joc purament comercial. Reclamar la professionalització volia dir simplement defensar el dret a les garrofes, a la seguretat de les garrofes, a qualsevol preu. Un preu tan alt que ha fet perdre de vista la realitat socio-cultural de l'usuari, del públic, que a poc a poc, s'ha anat distanciant del teatre, titllant-lo sense contemplacions d'avorrit, desfasat, carrincló, etc. etc. Només una minoria selecta sembla seguir les petges de la faràndula, com un circuit d'iniciats amants, coneixedors del missatge críptic d'uns

creadors envanits autoencimbellats als llimbs de la glòria. D'altra banda, la progressiva institucionalització del teatre. Gairebé tota la programació teatral del país està en mans de l'administració pública. Això ha portat a accentuar la dependència de les companyies i a provocar una nova classe d'actors amb categoria i/o mentalitat de funcionaris.

A la dècada dels seixanta s'inicia globalment a Catalunya un procés de recuperació de la identitat nacional. Es prodiguen els grups independents, hi ha un intent de programació estable en català, el boom de l'edició de llibres i la formació d'un front més o menys unitari contra el franquisme. Aquella esperança de «normalitat» covada amb il·lusió i amb esforç s'ha anat diluint amb el temps, deixant pas a un panorama, si no desolador, força preocupant. El teatre ha perdut tota la seva càrrega revolucionària, no solament com a instrument de transformació social, sinó com a divulgador d'una realitat cultural diferent, eina eficaç de normalització lingüística, etc. El teatre era la primera peça instrumental en la batalla per a la normalització del país. I ara, s'actua com si tot hagués estat fet i els objectius assolits al cent per cent.

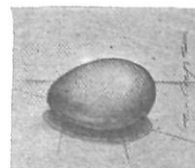
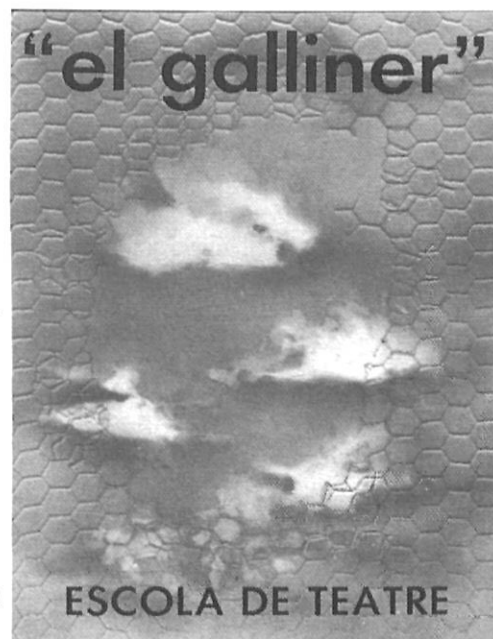
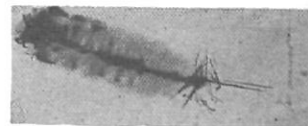
S'ha creat com un «bluf», alimentant una situació de renaixença fictícia que ens està fent més mal que bé.

Tothom pontifica presentant com a èxits clamorosos esdeveniments que tenen una importància relativa. Començant per Tàrrrega i acabant per Pineda,

que és el darrer festival nascut en terres catalanes. Fins i tot el Municipal de Girona cau a la trampa de les xifres enganyoses. El tercer teatre de Catalunya —proclameu, cofats. Doncs, malament rai, si aquests són els paràmetres de la vitalitat del teatre! A la província de Girona, només hi ha quatre sales que pertanyen a la Xarxa de Teatres de la Generalitat: Girona, Olot, Palafrugell i Figueres. Els tres darrers estan tancats per reformes. El teatre-auditori de Sant Feliu de Guíxols, tot i no pertànyer-hi, manté una certa regularitat en la programació.

O el teatre recupera la seva funció social, o acabarà convertint-se en una peça de museu, reservada per als especialistes. Per això cal una intervenció decidida de l'Administració que vagi més enllà de les polítiques d'aparador, deixant de ser una plataforma electoralista i una simple repartidora de prebendes pels grups inocus i fidels.

La situació de Girona està donant símptomes de canvis prometedors. La creació de la primera i única associació de companyies professionals de tot Catalunya (ACME) ha començat a donar resultats. La fundació d'«El Galliner», l'única escola de teatre de tota la província:

l'edició d'un butlletí d'informació teatral i l'inici d'un debat permanent i obert amb les institucions per tal de plantejar precisament totes aquestes qüestions relatives a la funció del teatre en la societat contemporània.

Una de les primeres qüestions a plantejar i a decidir en el Parlament és la creació d'una llei del Teatre, sense la qual ni polítics, ni pedagogs, ni actors, sabran mai què tenen entre mans.

XAVIER RUSCALLEDA